

Pozměňovací návrh

poslance Ing. Pavla Růžičky

k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
sněmovní tisk č. 1091

Posílení bezpečnosti České republiky a zrychlení azylového řízení

Jde o převzetí vybraných novelizačních bodů ze souběžně předložené novely zákona o azylu a zákona o pobytu cizinců (sněmovní tisk č. 1033/0), konkrétně těchto novelizačních bodů článku I (zákon o azylu): novelizační bod 12 (§ 8 písm. d)), bod 29 (§ 15a odst. 1 písm. d)), bod 33 (§ 17 odst. 1 písm. j)), části bodu 57 (§ 32 odst. 2), bodu 60 (§ 32 odst. 7) a novelizační bod 129 (§ 74 odst. 5). Dále jde o novelizační body z čl. III (zákon o pobytu cizinců): novelizační bod 14 (§ 33 odst. 3), novelizační bod 127 (§ 165 písm. c)), novelizační body 136 a 137 (§ 168 odst. 1 a 3) a části novelizačního bodu 156 (část § 170c, část § 170d, § 170e a část § 170f). Tyto změny zákona o pobytu cizinců a zákona o azylu již byly schváleny vládou.

1. V části první článku I se za dosavadní novelizační bod 9 vkládá nový novelizační bod X₁, který zní:
„X₁. V § 33 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Ministerstvo udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci, kterému bylo doručeno rozhodnutí o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.“.“
2. V části první článku I se za dosavadní novelizační bod 85 vkládá nový novelizační bod X₂, který zní:
„X₂. V § 165 písm. c) se za slova „rozhoduje o“ vkládají slova „přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti,“.“
3. V části první článku I se za dosavadní novelizační bod 95 vkládají nové novelizační body X₃ a X₄, které znějí:
„X₃. V § 168 odst. 1 se za text „41,“ vkládají slova „§ 42g odst. 7 až 11, §“ a za text „52,“ se vkládá text „117,“.
X₄. V § 168 odst. 3 se slovo „nabývá“ nahrazuje slovy „a rozhodnutí ministerstva podle § 155b odst. 4 nabývají“, slovo „jeho“ se nahrazuje slovem „jejich“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „a nelze proti nim podat odvolání“.“
4. V části první článku I se za dosavadní novelizační bod 100 vkládá nový novelizační bod X₅, který zní:
„X₅. Za § 170b se vkládá nový § 170c, který včetně nadpisu zní:
„§ 170c

Řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti

(1) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužijí ustanovení správního řádu o doručování adresátům zdržujícím se v cizině, o úřední desce, o ustanovení

opatrovníka osobám neznámého pobytu a osobám, které se zdržují v cizině, pokud se jim nedaří doručovat, a o ustanovení zástupce pro doručování, a dále ustanovení o umožnění nahlížení do spisu jiným osobám než účastníkům a jejich zástupcům, o ústním jednání, o vydání stejnopisu výroku rozhodnutí na požádání účastníka, o lhůtách pro vydání rozhodnutí, ustanovení o odvolacím řízení a řízení o rozkladu, ustanovení o přezkumném řízení, o obnově řízení a novém rozhodnutí.

(2) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužije § 169 až 170b s výjimkou §169j a §169l .

(3) Řízení se usnesením zastaví, jestliže se cizinec bez závažného důvodu nedostavil k výsledku nebo neposkytuje informace nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

(4) Ministerstvo žadateli o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti poskytne bezplatně tlumočníka na úkony, ke kterým byl ministerstvem předvolán nebo vyzván, má-li důvody se domnívat, že je přítomnost tlumočníka nezbytná.

(5) Rozhodnutí o žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti vydá ministerstvo bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 6 měsíců od podání žádosti. Tuto lhůtu lze prodloužit až o 6 měsíců, jde-li o věcně nebo právně složitý případ; o tomto se cizinec písemně na žádost vyrozumí.

(6) Rozhodnutí ministerstva nabývá právní moci dnem doručení účastníku řízení a nelze proti němu podat odvolání.““

5. Vkládá se nová ČÁST DRUHÁ, která včetně nadpisu zní:

„ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o azylu

Čl. III

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 519/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 57/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 343/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 9/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 103/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 456/2016 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 16/2019 Sb., a zákona č. 176/2019 Sb., se mění takto:

1. V § 8 se písmeno d) včetně poznámky pod čarou č. 24 zrušuje.

Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno d).

2. V § 15a odst. 1 písm. d) se za slovo „nebezpečí“ vkládají slova „pro společnost nebo“.

CELEX 32011L0095

3. V § 17 odst. 1 písm. j) se slova „bezpečnost státu“ nahrazují slovem „společnost“.

CELEX 32011L0095

4. V § 32 odst. 2 větě první se za text „g),“ vkládají slova „žaloby proti rozhodnutí podle § 16 odst. 2,“.

5. V § 32 se doplňuje odstavce 7, který zní:

„(7) Kasační stížnost je nepřípustná

a) v případě další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany,

b) jde-li o rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. a), nebo

c) pokud žalobce v době běhu lhůty pro její podání nemá povolen vstup na území.“.

6. V § 74 odst. 5 větě první se slova „nebo kasační stížnost“ a slova „nebo kasační stížnosti“ zrušují a věta druhá se zrušuje.

Čl. IV

Přechodné ustanovení

Řízení podle zákona č. 325/1999 Sb. a řízení podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve věci rozhodnutí vydaného podle zákona č. 325/1999 Sb. zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a do tohoto dne pravomocně neskončená se dokončí a práva a povinnosti s ním související se posuzují podle zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.“.

Dosavadní části druhá až pátá se označují jako části třetí až šestá.

Platné znění vybraných ustanovení

Zákon o pobytu cizinců

§ 33

Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území

(3) Ministerstvo dále udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci, jehož vycestování z území není možné (§ 120a). **Ministerstvo udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci, kterému bylo doručeno rozhodnutí o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.**

§ 165

Působnost ministerstva

Ministerstvo v rámci působnosti ve věcech vstupu a pobytu cizinců na území a jejich vycestování z tohoto území

- a) vykonává dozor nad policií při výkonu státní správy,
- b) plní úkoly nadřízeného správního orgánu vůči ředitelství služby cizinecké policie,
- c) rozhoduje o **přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti**, udělení dlouhodobého víza, o prodloužení doby pobytu a platnosti dlouhodobého víza,

...

§ 168

(1) Ustanovení části druhé a třetí správního řádu se nevztahují na řízení podle § 9 (s výjimkou řízení podle § 9 odst. 4), § 10, § 19 odst. 1, § 20, 30, 31a, 32, 33, 36, § 38 odst. 1, § 40, 41, **§ 42g odst. 7 až 11**, § 49, 50, 52, **117**, § 122 odst. 1 a 2, § 123a, § 135 odst. 3, § 148, § 154, § 155 odst. 1, § 180, 180b, 180d, 180e a 180h.

(3) Rozhodnutí ministerstva vydané z důvodu uvedeného v § 37 odst. 1 písm. a), § 37a odst. 1 písm. d), § 37a odst. 2 písm. c), § 46a odst. 1 věta druhá, § 46a odst. 2 písm. c), § 46b odst. 1 věta druhá, § 46b odst. 2 písm. a), § 46d odst. 1 věta druhá, § 46d odst. 2 písm. b), § 46f odst. 1 písm. j), § 46f odst. 2 písm. b), § 46g odst. 1 písm. c), § 46g odst. 2 písm. d), § 56 odst. 1 písm. g), jde-li o skutečnosti uvedené v § 9 odst. 1 písm. h), § 56 odst. 2 písm. a), § 75 odst. 1 písm. e), § 75 odst. 2 písm. e) nebo f), § 77 odst. 1 písm. h) nebo i), § 77 odst. 2 písm. a) nebo f), § 87d odst. 2 písm. c) nebo d), § 87e odst. 1 písm. f) nebo g), 87f odst. 3 písm. e) nebo f), § 87k odst. 1 písm. a) nebo d) nebo § 87l odst. 1 písm. a), e) nebo f) **nabývá a rozhodnutí ministerstva podle § 155b odst. 4 nabývají právní moci jeho jejich oznámením a nelze proti nim podat odvolání.**

§ 170c

Řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti

(1) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužijí ustanovení správního řádu o doručování adresátům zdržujícím se v cizině, o úřední desce,

o ustanovení opatrovníka osobám neznámého pobytu a osobám, které se zdržují v cizině, pokud se jim nedaří doručovat, a o ustanovení zástupce pro doručování, a dále ustanovení o umožnění nahlížení do spisu jiným osobám než účastníkům a jejich zástupcům, o ústním jednání, o vydání stejnopisu výroku rozhodnutí na požádání účastníka, o lhůtách pro vydání rozhodnutí, ustanovení o odvolacím řízení a řízení o rozkladu, ustanovení o přezkumném řízení, o obnově řízení a novém rozhodnutí.

(2) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužije § 169 až 170b s výjimkou §169j a §169l .

(3) Řízení se usnesením zastaví, jestliže se cizinec bez závažného důvodu nedostavil k výslechu nebo neposkytuje informace nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

(4) Ministerstvo žadateli o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti poskytne bezplatně tlumočnicka na úkony, ke kterým byl ministerstvem předvolán nebo vyzván, má-li důvody se domnívat, že je přítomnost tlumočnicka nezbytná.

(5) Rozhodnutí o žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti vydá ministerstvo bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 6 měsíců od podání žádosti. Tuto lhůtu lze prodloužit až o 6 měsíců, jde-li o věcně nebo právně složitý případ; o tomto se cizinec písemně na žádost vyrozumí.

(6) Rozhodnutí ministerstva nabývá právní moci dnem doručení účastníku řízení a nelze proti němu podat odvolání.

Zákon o azylu

§ 8

Působnost ministerstva

Ministerstvo

- a) rozhoduje ve věci mezinárodní ochrany,
- b) určuje stát vázaný přímo použitelným předpisem Evropské unie příslušný k posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany²⁰⁾ podané na území,
- c) rozhoduje v řízení o předání do příslušného státu,
- d) ~~rozhoduje o žádostech podaných podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti²⁴⁾,~~
- e d) rozhoduje v dalších věcech podle tohoto zákona.

§ 15a

(1) Doplnkovou ochranu nelze udělit, je-li důvodné podezření, že cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany,

- a) se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech,

²⁴⁾ Sdělení č. 108/2004 Sb. m. s., o sjednání Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

- b) se dopustil vážného zločinu,
- c) se dopustil činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů, nebo
- d) představuje nebezpečí **pro společnost nebo** pro bezpečnost státu

§ 17

(1) Azyl se odejme, jestliže

- a) před jeho udělením azylant uvedl nepravdivé údaje anebo zamlčel skutečnosti podstatné pro zjištění podkladů pro vydání rozhodnutí,
- b) azylant dobrovolně znovu využil ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště,
- c) azylant dobrovolně znovu nabytí státní občanství státu, který opustil z odůvodněného strachu z pronásledování,
- d) azylant nabytí nové státní občanství, a má proto možnost požívat ochranu tohoto státu,
- e) azylant dobrovolně pobývá ve státě, který opustil z důvodů uvedených v § 12,
- f) azylant může užívat ochrany státu, jehož je státním občanem, poněvadž důvody pro udělení azylu pominuly,
- g) azylant je bez státního občanství a může se vrátit do státu předchozího trvalého bydliště, poněvadž důvody pro udělení azylu pominuly,
- h) azylant měl být nebo je vyloučen z možnosti udělit azyl z důvodů podle § 15,
- i) existují oprávněné důvody považovat azylanta za nebezpečí pro bezpečnost státu, nebo
- j) azylant byl pravomocně odsouzen za zvlášť závažný zločin a představuje tak nebezpečí pro ~~bezpečnost státu~~ **společnost**.

§ 32

(2) Podání žaloby podle odstavce 1 má odkladný účinek, s výjimkou žaloby proti rozhodnutí podle § 16 odst. 1 písm. b), d), f) a g), **žaloby proti rozhodnutí podle § 16 odst. 2**, žaloby proti rozhodnutí o udělení azylu nebo doplňkové ochrany, žaloby proti rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany a rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25, s výjimkou rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. i) z důvodu uvedeného v § 10a odst. 1 písm. g). O přiznání odkladného účinku podle soudního řádu správního lze požádat pouze společně s podáním žaloby.

(7) Kasační stížnost je nepřipustná

- a) v případě další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany,
- b) jde-li o rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. a), nebo
- c) pokud žalobce v době běhu lhůty pro její podání nemá povolen vstup na území.

§ 74

(5) Cizinec, který nepodal žalobu proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany ~~nebo kasační stížnost~~ nebo takové žalobě ~~nebo kasační stížnosti~~ nebyl soudem přiznán odkladný účinek, je povinen setrvat v přijímacím středisku na mezinárodním letišti za účelem vycestování z území nejdéle po dobu dalších 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany nebo krajského soudu o žalobě nebo ode dne nabytí

právní moci rozhodnutí, jímž se žalobě ~~nebo kasační stížnosti~~ nepřiznává odkladný účinek. ~~Povinnost setrvat v přijímacím středisku na mezinárodním letišti za účelem vycestování z území se vztahuje i na cizince, jehož kasační stížnosti nebylo vyhověno.~~ Nelze-li vycestování uskutečnit ve lhůtě podle věty první z důvodu překážky na vůli cizince nezávislé, je cizinci umožněn bez rozhodnutí vstup na území.

Odůvodnění ke změnám:

Cíl a podstata navržených změn

Důvodem předložení je zajistit přijetí jednak těch změn, které jsou zcela zásadní pro zajištění větší bezpečnosti České republiky snadnějším procesem ukončení pobytu na území těch cizinců, kteří jsou bezpečnostní hrozbou a dále změn, které zrychlí azylové řízení u osob, které a priori nárok na mezinárodní ochranu nemají a v neposlední řadě změn, které zpřesní procesní postupy dnes snadno zneužitelného řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Z převážné části se jedná o reakci na judikaturu soudů.

K jednotlivým změnám:

K § 33 odst. 3, § 165 písm. c) a § 170c zákona o pobytu cizinců a § 8 písm. d) zákona o azylu

Vzhledem k tomu, že se řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nově upravuje v zákoně o pobytu cizinců, ruší se dosavadní úprava v zákoně o azylu. Je cíleně zvoleno zařazení regulace této problematiky do zákona o pobytu cizinců, a to z důvodu jasného odlišení řízení ve věci mezinárodní ochrany a řízení o přiznání statusu osoby bez státní příslušnosti, a postavení – pozitivním výsledkem řízení je status podle zákona o pobytu cizinců. Právo EU neobsahuje specifickou úpravu postavení osob bez státní příslušnosti.

Navrhovaná úprava je cíleně zařazována do zákona o pobytu cizinců a jedná se v této chvíli pouze o nezbytné minimum související s přesunem řízení ze zákona o azylu do zákona o pobytu cizinců. Další zpřesnění přinese další novela zákona o pobytu cizinců (sněmovní tisk 1033).

K § 168 odst. 3 zákona o pobytu cizinců

Předchozí novelou zákona o pobytu cizinců (zákon č. 176/2019 Sb.) bylo na základě poslaneckého pozměňovacího návrhu vloženo ustanovení, podle kterého jsou rozhodnutí ministerstva vnitra o zrušení pobytového oprávnění z bezpečnostních důvodů (jde o výčet ustanovení) v právní moci již okamžikem jejich oznámení účastníkovi. Pozměňovací návrh pravděpodobně s cílem urychlit rušení pobytu předpokládal, že tak dojde k vyloučení možnosti podat proti rozhodnutí ministerstva odvolání. Vzhledem k tomu, že zákon neobsahuje výslovné vyloučení možnosti podat opravný prostředek (zde odvolání), vznikají v praxi pochybnosti, jaký význam má slovní spojení „nabývají právní moci jeho oznámením“..Správní soudy tak mohou namítat, že účastník nevyužil svého práva podat odvolání ve správním řízení (rozsudek Nejvyššího správního soudu 6 Azs 192/2020 – 21). Aby byla tato otázka vyjasněna a aby byl současně respektován cíl sledovaný zákonodárcem (urychlit celý proces tím, že odpadne jeden stupeň), navrhuje se v tomto ustanovení výslovně uvést, že „proti výše uvedenému rozhodnutí nelze podat odvolání“. U výjimek z povinnosti absolvovat adaptačně integrační kurz - vzhledem k tomu, že rozhodování ministerstva bude spočívat především v posouzení toho, zda situace odpovídá „důvodům zvláštního zřetele hodných“ pro upuštění povinnosti kurz absolvovat, nejeví se rovněž jako účelné, aby správní úvaha ministerstva byla předmětem odvolání.

K § 15a odst. 1 písm. d) zákona o azylu

Jde o zpřesnění již v minulosti provedené transpozice EU kvalifikační směrnice (2011/95/EU), a to článku 17 odst. 1 písm. d). V dosavadní úpravě totiž je nepřesně zakotvena možnost vyloučení osoby z udělení tzv. doplňkové ochrany z důvodu bezpečnostního rizika pro společnost státu, ve kterém se žadatel o udělení mezinárodní ochrany nachází a díky judikatuře soudů je v praxi zásadně snížena možnost vylučovat osoby z možnosti udělení mezinárodní ochrany z důvodu rizikovosti jejich chování.

K § 17 odst. 1 písm. j) zákona o azylu

Úpravou v § 17 odst. 1 dochází k precizaci použité formulace tak, aby lépe odpovídala EU kvalifikační směrnici (2011/95/EU) a odstranily se tak aplikační potíže v praxi, kdy i díky judikatuře soudů je v praxi zásadně snížena možnost odnímat osobám udělenou mezinárodní ochranu z důvodu rizikovosti jejich chování.

K § 32 odst. 2 zákona o azylu

V § 32 odst. 2 se vylučuje automatický odkladný účinek žaloby podané proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné v situaci, kdy žadatel přichází z tzv. bezpečné země původu. Vzhledem k tomu že významně stoupl počet žádostí od osob z těchto zemí a úspěšnost žádostí je velmi nízká, dochází pouze k zahlcování azylového systému České republiky a nedůvodnému dlouhodobému setrvání těchto osob v České republice, kdy jsou jim poskytovány plné materiální a finanční benefity. Je proto třeba nastavit filtr v podobě předběžného posouzení žaloby soudem. Dosavadní systém pouze přednostního rozhodování o žalobách se neukázal jako plně funkční. EU právo takovýto postup umožňuje.

K § 32 odst. 7 zákona o azylu

Je navrhováno vyloučení možnosti podat kasační stížnost v určitých striktně vymezených, méně problematických situacích, pokud jde o řízení o mezinárodní ochraně. Nový odstavec 7 tyto situace taxativně vyjmenovává. Konkrétně se navrhuje vyloučit možnost podat kasační stížnost v případech další opakované žádosti (tedy třetí a další žádosti o mezinárodní ochranu) a v případech, kdy žadatel vzal svou žádost o udělení mezinárodní ochrany výslovně zpět. Dále pak v situacích podání žádosti o mezinárodní ochranu na letišti.

Hlavním cílem předmětného návrhu je zrychlit řízení o mezinárodní ochraně v případech, kdy je eminentní zájem na co nejrychlejším právním uvolněním cizince pro návrat. Délky soudních řízení jsou v těchto případech značné. V této souvislosti je třeba upozornit na to, že návrh je souladný i tak s unijním právem, které předpokládá jeden prezkumný stupeň.

K § 74 odst. 5 zákona o azylu

Jde o legislativně – technickou změnu, která souvisí s vypuštěním kasační stížnosti v případech, kdy je osoba omezena na osobní svobodě v příjímácím středisku na mezinárodním letišti (§ 32 odst. 7).